

DOI <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2026.61.355727>

УДК 347.2:004

В. І. Ямковий, кандидат юридичних наук, доцент,
Державний університет економіки і технологій
Кафедра права
вул. Медична, 16, м. Кривий Ріг, 50005, Україна
e-mail: advokatvladyslav@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5662-7951>

В. В. Анзіна, збудувачка вищої освіти
Державний університет економіки і технологій
вул. Медична, 16, м. Кривий Ріг, 50005, Україна
e-mail: anzina_vv_24049@duet.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-9881-5522>

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЦИФРОВИХ РЕЧЕЙ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ, КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ

Стаття присвячена комплексному дослідженню правової природи цифрових речей як нової категорії об'єктів цивільних прав, запровадженій у Цивільному кодексі України. Актуальність дослідження зумовлена стрімкою цифровізацією суспільних відносин, що спричинила появу цифрових речей як цифрових благ, які існують виключно в електронному середовищі та мають майнову цінність, що зумовлює трансформацію класичних уявлень про майно і право власності, а також потребує формування адекватного правового режиму їх обігу та захисту.

Метою статті є визначення правової природи цифрових речей, розроблення їх функціональної класифікації та формулювання підходів до цивільно-правового захисту прав на такі об'єкти.

Авторами звертається увага на проблемність законодавчої конструкції цифрової речі, яка поєднує презумпцію застосування до неї норм про речі з можливістю відступу від такого підходу залежно від сутності конкретного об'єкта. Встановлено, що однорідне сприйняття цифрових речей є неприйнятним з огляду на їх різну економічну природу, способи існування та механізми контролю. Проаналізовано співвідношення категорій «цифрова річ», «цифровий контент» та «віртуальний актив», а також виявлено фрагментарність чинного законодавства, що ускладнює правозастосування.

На основі доктринальних підходів і норм законодавства запропоновано функціональну класифікацію цифрових речей на реєстрові, платформні та похідні. Доведено, що така диференціація має прикладне значення, оскільки дозволяє визначити належні способи цивільно-правового захисту залежно від природи об'єкта: від встановлення контролю над технічними засобами доступу до застосування договірних і деліктних механізмів. Особливу увагу приділено особливостям доказування у спорах щодо цифрових активів, де ключове значення мають технологічні ідентифікатори та цифрові сліди.

Зроблено висновок, що цифрова річ є категорією, яка охоплює різні за юридичною природою об'єкти, а ефективний захист прав на них можливий лише за умови поєднання загальних способів захисту з диференційованим підходом, узгодження законодавчих дефініцій та розвитку стандартів доказування у цивільному процесі.

Ключові слова: цифровізація, цифрові речі, віртуальні активи, криптовалюта, токен, цифровий контент, право власності, способи захисту, доказування.

Постановка проблеми. Цифровізація зумовила появу нових об'єктів цивільних прав, які набувають економічної цінності та активно включаються у цивільний оборот. Це сприяє трансформації традиційних уявлень про майно та право власності, розширюючи їх на нематеріальні, існуючі в електронному середовищі об'єкти. Водночас такі процеси актуалізують потребу в належному правовому врегулюванні їх правового статусу, обігу та захисту прав учасників відповідних правовідносин. Після того, як законодавець в 2023 р. доповнив перелік об'єктів цивільних прав «цифровими речами», запровадивши їх у статтях 177 і 179-1 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), це стало одним із найпомітніших кроків українського приватного права у напрямі визнання майнової цінності благ, що існують не у матеріальному світі, а у цифровому середовищі [1]. Проте сам факт нормативного закріплення нової категорії об'єктів прав не усунув дискусії навколо них, навпаки, після появи легальної дефініції акцент змістився від питання про допустимість самої конструкції до питання про межі її застосування. Проблема полягає не лише у тому, чи можна назвати певний цифровий об'єкт «реччю», а й у тому, який саме правовий режим слід застосовувати до різних видів цифрових благ та якими способами забезпечувати їх захист у разі порушення права.

Ускладнення породжує сама конструкція частини другої статті 179-1 ЦК України, за якою до цифрових речей застосовуються положення про речі, якщо інше не встановлено законом або не впливає із сутності цифрової речі [1]. Отже, законодавець одночасно створив презумпцію і заклав підставу для її спростування. Такий підхід не є випадковим, адже, наприклад, криптоактив у публічному реєстрі, токен, що посвідчує майнове право, об'єкт цифрового контенту чи актив, який існує лише в межах платформи, мають різний спосіб існування, різний рівень контролю і різну юридичну цінність. Тому центральним стає не термінологічне питання, а вироблення критеріїв класифікації цифрових речей та вибору належного способу захисту прав на них.

Окрему складність створює фрагментарність законодавства. Так, Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги» [2], чинний з 02.03.2024, формує спеціальний захисний режим для споживчих відносин щодо цифрового контенту та цифрових послуг. Натомість, Закон України «Про віртуальні активи» [3], прийнятий ще 17.02.2022, досі не набрав чинності, хоча його дефініції істотно впливатимуть на доктрину та майбутню модель регулювання. Паралельно у сфері фінансового моніторингу вже функціонує визначення «віртуального активу» як цифрового вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати [4]. За таких умов правозастосувач опиняється між кількома масивами норм, що використовують близькі, але не тотожні підходи, що породжує ряд проблем правового регулювання, вирішення яких є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед основних вітчизняних дослідників правового режиму цифрових речей можна назвати таких, як Зайцева-Калаур І. В., Зозуляк О. І., Майданик Р. А., Максимів Л. М., Мічурін Є. О., Калаур І. Р., Сліпченко А. С., Сліпченко С. О. та деяких інших. Українська

цивілістика останніх років демонструє зростання інтересу до даної тематики, але єдності поглядів науковців у ключових питаннях наведеної проблематики досі не досягнуто, що зумовлює потребу подальших досліджень та їх узагальнення.

Мета даної статті полягає у визначенні правової природи цифрових речей, розробленні робочої класифікації таких об'єктів та формулюванні пропозицій щодо цивільно-правового захисту прав на цифрові речі з урахуванням чинного законодавства України, сучасної доктрини та окремого порівняльно-правового матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Вихідною точкою для аналізу правового режиму цифрових речей є те, що законодавець доповнив перелік об'єктів цивільних прав цифровими речами, визначивши у ст. 179-1 ЦК України цифрову річ як благо, що створюється та існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність [1]. Уже на рівні цього визначення видно дві ключові ознаки: виключне існування у цифровому середовищі та наявність майнової цінності. Перша ознака відокремлює цифрову річ від матеріального носія, на якому може бути зафіксовано певний цифровий результат. Друга робить наголос не на технічному способі існування, а на цивільно-правовій придатності блага бути предметом обороту, присвоєння або захисту.

Разом із тим легальне визначення не вирішує питання про правову природу цифрової речі остаточно. Якщо виходити лише з цифрової форми, тоді всі цифрові речі довелося б визнати однорідними. Проте такий висновок не узгоджується ні з текстом статті 179-1 ЦК України [1], ні з потребами практики. Сам закон передбачає, що з сутності цифрової речі може впливати інший режим, а отже, визнає внутрішню неоднорідність цієї категорії. Саме тому заслуговує на увагу змістовний підхід до визначення природи цифрової речі, що виділяють Сліпченко А. С., Сліпченко С. О., за яким цифрова форма є необхідною, але не достатньою ознакою, а вирішальне значення має те, яке благо лежить в основі конкретного цифрового об'єкта, як воно контролюється і в яких правовідносинах функціонує [5, с. 94–96].

На цьому етапі важливо відмежувати цифрову річ від суміжних понять. Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги» визначає цифровий контент як дані, що створюються і надаються у цифровій формі, а цифрову послугу – як послугу, яка дає можливість створювати, обробляти, зберігати, поширювати дані або отримувати до них доступ [2]. У цьому законі вирішальним є споживчий і договірний аспект. Його логіка спрямована не на класифікацію цифрових речей як таких, а на регламентацію відносин між виконавцем і споживачем щодо надання цифрового контенту чи цифрової послуги, зокрема через механізми забезпечення належної якості цифрового продукту (приведення його у відповідність до умов договору), пропорційне зниження ціни та реалізацію права споживача на розірвання договору в разі виявлення невідповідностей. Отже, цифровий контент може бути частиною ширшого масиву цифрових благ, але правовий режим такого контенту в багатьох випадках визначається саме договірною моделлю.

Інше суміжне поняття – «віртуальний актив». У чинному законодавстві України воно закріплене насамперед у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів...» [4], де віртуальний актив

розуміється як цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей. Натомість ще не чинний Закон України «Про віртуальні активи» пропонує цивілістично-орієнтовану дефініцію віртуального активу як нематеріального блага, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі [3]. Проблема полягає в тому, що цей закон не набрав чинності, а отже, правозастосування оперує одночасно чинною дефініцією для цілей фінансового моніторингу та нечинною, але концептуально важливою цивілістичною дефініцією. Це створює нормативний розрив між фактом існування об'єкта в обороті та повнотою його спеціального правового режиму.

За таких умов цифрову річ доцільно розглядати не як самодостатній окремий вид «речі» у класичному сенсі, а як законодавчу категорію для різних цифрових благ, які об'єднані способом існування та майновою цінністю, але не однакові за юридичною природою. Такий підхід дозволяє уникнути двох крайнощів. Перша полягає у тому, щоб автоматично наділяти всі цифрові блага режимом речей тільки тому, що закон використав слово «річ». Друга – у повному запереченні правового значення новели ст. 179-1 ЦК України. Нормативна поява цієї статті означає, що законодавець визнав потребу спеціально артикулювати цифрові блага як об'єкти цивільних прав. Проте, на думку цивілістів, це не скасовує потреби у внутрішній типології [6, с. 221–223; 9, с. 17–18].

Сліпченко А. С. та Сліпченко С. О., досліджуючи юридично значущу сутність цифрової речі, виходять із того, що її слід визначати не через цифрову форму як таку, а через внутрішній зміст конкретного блага; цифрова форма не створює нової сутності автоматично [5, с. 88–90, 94]. У наступній роботі ці ж автори критично оцінюють поширення на цифрові речі режиму права власності та вважають, що механічне застосування положень про речі не відповідає вітчизняній концепції права власності [7, с. 216–218, 221–223].

Мічурін Є. О., навпаки, наголошує на подвійній природі цифрових благ: з одного боку, вони мають технічну основу у вигляді програмного коду, а з другого – виступають майновим або особистим немайновим благом зі споживчими властивостями. Він підкреслює значення доступу через автентифікацію та авторизацію як форми панування над цифровим благом [7, с. 323–326].

Калаур І. Р. та Зайцева-Калаур І. В. підтримують ідею законодавчого визнання цифрової речі, але застерігають від широкого розуміння категорії «річ» і відзначають умовний характер її використання у словосполученні «цифрова річ» [8, с. 6–8, 17–18].

Зозуляк О. І. та Максимів Л. М. акцентують увагу на необхідності диференціювати правовий режим цифрових благ залежно від їх змісту і функції у цивільному обороті [9, с. 40–47].

Майданик Р. А. розглядає цифрову річ передусім як майно з погляду оборотоздатності, приділяючи увагу її відчужуваності, вартості та можливості звернення стягнення [10, с. 19–23].

Отже, у сучасній доктрині вже сформувалися принаймні три лінії аргументації: умовно «пропрієтарна», диференційована та критична щодо режиму речей.

Саме від зіставлення цих підходів залежить коректність подальшої класифікації цифрових речей і побудова системи захисту.

На нашу думку, для цілей правозастосування доцільно виокремити щонайменше три групи цифрових речей. Перша група – реєстрові цифрові речі. Йдеться про об'єкти, існування і розпорядження якими визначається записом у децентралізованому або іншому реєстрі, а контроль реалізується через ключ, адресу чи інший технічний ідентифікатор. До цієї групи належать, передусім, криптоактиви у системах розподіленого реєстру. Їхня специфіка полягає в автономному обороті без обов'язкової участі централізованого адміністратора. Саме тому тут найбільше значення мають не договірні умови платформи, а підтвердження факту контролю над ключем, хронології транзакцій та належності адреси певній особі. У цій частині слушною є висловлена в літературі думка про функціональний еквівалент володіння у цифровому середовищі: фактичне панування над об'єктом замінюється контролем над технічним засобом доступу [7, с. 324–326; 10, с. 19–23].

Друга група – платформні цифрові речі. Це об'єкти, які існують лише в межах певної цифрової системи й залежать від адміністратора платформи, сервера або облікового запису. Вони можуть мати значну економічну цінність, але користувач не розпоряджається ними повністю автономно, оскільки правомочності визначаються умовами користування платформою. Як приклад можна назвати окремі цифрові об'єкти у сервісах або внутрішньоігрові активи, але акцент на ігрових прикладах не повинен підняти загальну проблему. Їх цивільно-правова специфіка полягає у тому, що порушення права тут часто постає не як «позбавлення володіння річчю», а як блокування доступу, видалення об'єкта, неналежне надання цифрової послуги або невиконання умов договору. Тому захист щодо таких об'єктів здебільшого будується у площині зобов'язального права, а не через буквальне відтворення класичних речово-правових позовів [2; 8, с. 7–8].

Третя група – похідні цифрові речі, що посвідчують або репрезентують інше майнове право. Їх цінність не є повністю автономною, оскільки вона залежить від права вимоги, забезпечення або зв'язку з іншим активом. Саме на цю групу орієнтована типологія забезпечених і незабезпечених віртуальних активів, закладена у Законі України «Про віртуальні активи» [3]. У таких випадках центральним стає не лише саме існування цифрового запису, а й перевірка того, яке конкретне право він посвідчує, хто є зобов'язаною особою, у чому полягає зміст вимоги і як співвідносяться цифровий маркер та основне благо. Для цієї групи недостатньо встановити факт контролю над токеном; необхідно дослідити юридичний зв'язок між токеном і правом, яке за ним стоїть.

Запропонована класифікація має не описовий, а прикладний зміст. Вона дає змогу відповісти на питання, які способи захисту будуть ефективними у кожній конкретній ситуації.

Загальні способи захисту цивільних прав встановлені у ст. 16 ЦК України [1]. Проте щодо цифрових речей вирішальним є не перелік способів сам по собі, а коректне співвіднесення цього переліку з природою конкретного об'єкта. Для реєстрових цифрових речей можливими є вимоги про визнання права, відшкодування шкоди, стягнення безпідставно набутого, за певних умов –

про повернення активу або вчинення дій щодо переведення контролю. Однак буквальна віндикаційна модель у її класичному речово-правовому вигляді тут часто стикається з технологічними та юрисдикційними перешкодами. Якщо актив уже переміщений через низку адрес або потрапив на платформу, де ідентифікація кінцевого набувача ускладнена, ефективнішими можуть виявитися реституційні або деліктні вимоги. Для платформних цифрових речей центральними стають вимоги про належне надання цифрової послуги, відновлення доступу, приведення контенту у відповідність, усунення порушень договору, відшкодування шкоди чи повернення сплачених коштів.

Принципово важливим тут є Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги» [2], оскільки він уже містить спеціальний набір засобів захисту для випадків невідповідності цифрового контенту або цифрової послуги.

Отже, коли цифровий об'єкт функціонує в межах споживчого договору, формула «до цифрових речей застосовуються положення про речі» не витісняє спеціальний зобов'язально-правовий механізм, а співіснує з ним. Саме цей висновок дозволяє уникнути помилки, коли будь-який спір щодо цифрового блага намагаються перевести у площину права власності.

Щодо похідних цифрових речей логіка захисту має бути змішаною. Якщо цифровий об'єкт посвідчує право вимоги, належний спосіб захисту повинен бути спрямований не тільки на сам цифровий запис, а й на основне право, яке за ним стоїть. Іншими словами, у спорі про такий об'єкт суд має встановлювати не лише факт існування токена або іншого цифрового маркера, а й зміст правовідносин, з яких випливає забезпечене або посвідчене ним право. Без цього цифрова форма може створити ілюзію самостійності там, де насправді існує похідний характер об'єкта.

Окремої уваги потребує проблема доказування, яке для цифрових речей стає не допоміжним, а системоутворюючим елементом захисту. Позов щодо цифрового активу не може бути обґрунтований загальними посиланнями на «наявність криптовалюти» або «втрату доступу». Потрібні конкретні технологічні ідентифікатори: адреса, хеш транзакції, ідентифікатор токена, логін, історія авторизації, дані біржі або кастодіального сервісу, листування з оператором, технічні журнали, виписки, а за потреби – експертний висновок. Саме тому цифрові речі спонукають до перегляду звичних уявлень про предмет доказування у цивільному процесі. У багатьох випадках спір програється не через відсутність права, а через відсутність належної технологічної конкретизації предмета спору.

Порівняльно-правовий матеріал підтверджує доцільність диференційованого підходу. Регламент ЄС 2023/1114 про ринки криптоактивів, хоча й належить переважно до публічно-правового регулювання, демонструє значення функціональної класифікації криптоактивів залежно від їх економічної моделі та ризиків [11]. Директива (ЄС) 2019/770, своєю чергою, виходить із договірного характеру відносин щодо надання цифрового контенту й цифрових послуг та закладає спеціальні механізми захисту споживача [12]. У праві Англії та Уельсу розвиток пішов шляхом визнання цифрових активів такими, що можуть бути об'єктами майнових прав, але не обов'язково вкладаються у традиційні категорії матеріальних речей або прав вимоги. Саме тому Law Commission у 2024 році підтримала ідею «третьої категорії» майна для певних цифрових

активів, а Property (Digital Assets etc.) Act 2025 закріпив можливість розвитку цієї логіки у судовій практиці [13; 14]. Для українського права цей досвід важливий не як модель прямого запозичення, а як підтвердження того, що цифрові об'єкти не слід насильно вміщувати в одну традиційну конструкцію.

З урахуванням наведеного можна сформулювати кілька практичних пропозицій. *По-перше*, у доктрині й правозастосуванні доцільно послідовно розрізняти реєстрові, платформні та похідні цифрові речі. Такий поділ спирається не на зовнішні приклади, а на юридично релевантні критерії: спосіб існування об'єкта, джерело контролю та характер майнової цінності. *По-друге*, бажаним є нормативне узгодження дефініцій «цифрова річ», «віртуальний актив» і «цифровий контент», оскільки нинішня термінологічна конкуренція підвищує ризик неоднакового застосування закону. *По-третє*, при подальшому вдосконаленні законодавства слід прямо передбачити, що застосування до цифрових речей положень про речі не виключає спеціального зобов'язально-правового режиму або похідної природи окремих цифрових об'єктів. *По-четверте*, у цивільному процесі варто розвивати стандарти доказування технологічних фактів, без чого будь-який матеріально-правовий режим залишається малоефективним.

Висновки і пропозиції. Цифрова річ у чинному законодавстві України є не просто новим терміном, а юридичною конструкцією, яка засвідчує визнання цифрового середовища як простору існування майново цінних благ. Разом із тим ця конструкція не означає автоматичної однорідності всіх цифрових об'єктів. Правова природа цифрової речі встановлюється не лише через її електронну форму, а насамперед через зміст блага, спосіб контролю над ним та характер його включення у цивільний оборот.

Для цілей правозастосування виправдано розрізняти реєстрові цифрові речі, платформні цифрові речі та похідні цифрові речі, що посвідчують інше майнове право. Така класифікація дозволяє уникнути як необґрунтованого поширення на всі цифрові блага класичного речово-правового режиму, так і повного розчинення цієї категорії у зобов'язальному праві. Саме внутрішня диференціація дає змогу коректно обирати спосіб захисту.

Ефективний цивільно-правовий захист цифрових речей повинен поєднувати загальні способи захисту цивільних прав із функціональним підходом до конкретного об'єкта. Для реєстрових активів вирішальним є доведення контролю над технічним засобом доступу; для платформних – зміст договору та межі повноважень оператора; для похідних об'єктів – зв'язок цифрового маркера з основним майновим правом. Тому подальший розвиток українського права у цій сфері має відбуватися через узгодження дефініцій, уточнення спеціальних режимів та підвищення стандартів доказування технологічних фактів.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс : України Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *База даних «Законодавство України». Верховна Рада України.* <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 26.03.2026).
2. Про цифровий контент та цифрові послуги : Закон України від 10.08.2023 № 3321-IX. *База даних «Законодавство України». Верховна Рада України.* <https://zakon.rada.gov.ua/go/3321-20> (дата звернення: 26.03.2026).

3. Про віртуальні активи Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20> (дата звернення: 26.03.2026).
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/go/361-20> (дата звернення: 26.03.2026).
5. Сліпченко А. С., Сліпченко С. О. Визначення юридично значущої сутності цифрової речі в цивільному праві України. *Форум Права*. 2024. Т. 78 № 1. С. 88–96. <http://doi.org/10.5281/zenodo.10870775> (дата звернення: 26.03.2026).
6. Сліпченко С. О., Сліпченко А. С. Правовий режим цифрових речей в контексті вітчизняної концепції права власності. *Юридичний науковий електронний журнал* 2024 № 4 С. 216–223. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/50> (дата звернення: 26.03.2026).
7. Мічурін Є. О. Цифрова річ та інші цифрові блага як об'єкти цивільних прав *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025 Вип. 88 ч. 1. С. 323–327. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.47> (дата звернення: 26.03.2026).
8. Калаур І., Зайцева-Калаур І. Цифрова річ як об'єкт цивільних прав: законодавча модель правового режиму та доктринальні тенденції. *Цивілістична платформа*. 2025. № 1 (4). С. 6–18. <https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-6-18> (дата звернення: 26.03.2026).
9. Зозуляк О. І., Максимів Л. М. Цифрові речі як об'єкти цивільних прав: оновлені підходи регулювання. *Право і суспільство*. 2024 № 6 С. 40–47. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.6.7> (дата звернення: 26.03.2026).
10. Майданик Р. А. Цифрова річ як майно та її оборотоздатність. *Цивілістична платформа*. 2025. № 1 (4). С. 19–59. <https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-19-59> (дата звернення: 26.03.2026).
11. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng> (дата звернення: 26.03.2026).
12. Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/770/oj/eng> (дата звернення: 26.03.2026).
13. Digital assets Law Commission. <https://lawcom.gov.uk/project/digital-assets/> (дата звернення: 26.03.2026).
14. Property (Digital Assets etc) Act 2025. [legislation.gov.uk https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2025/29](https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2025/29) (дата звернення: 26.03.2026).

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy. (2003, January 16). Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]. No. 435-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada Ukrainy. (2023, August 10). Pro tsyfrovyyi kontent ta tsyfrovi posluhy [On digital content and digital services]. No. 3321-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/go/3321-20>[in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada Ukrainy. (2022, February 17). *Pro virtualni aktyvy* [On virtual assets]/ No. 2074-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20>[in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada Ukrainy. (2019, December 6). Pro zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyschennia [On prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, terrorist financing and financing of proliferation of weapons of mass destruction]. No. 361-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/go/361-20>[in Ukrainian].
5. Slipchenko, A. S., & Slipchenko, S. O. (2024). *Vyznachennia yurydychno znachushchoi sutnosti tsyfrovoyi rechi v tsyvilnomu pravi Ukrainy* [Determination of the legally significant essence of a digital thing in the civil law of Ukraine]. *Forum Prava*, 78(1), 88–96. <http://doi.org/10.5281/zenodo.10870775>[in Ukrainian].

6. Slipchenko, S. O., & Slipchenko, A. S. (2024). Pravovyi rezhym tsyfrovyykh rechei v konteksti vitchyznianoï kontseptsii prava vlasnosti [Legal regime of digital things in the context of the domestic concept of property rights]. *Yurydychnyi naukoviï elektronnyi zhurnal* [Legal Scientific Electronic Journal], (4), 216–223. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/50>[in Ukrainian].
7. Michurin, Ye. O. (2025). Tsyfrova rich ta inshi tsyfrovi blaha yak obiekty tsyvilnykh prav [Digital thing and other digital goods as objects of civil rights]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii: Pravo* [Uzhhorod National University Herald. Series: Law], 88(1), 323–327. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.47>[in Ukrainian].
8. Kalaur, I., & Zaitseva-Kalaur, I. (2025). Tsyfrova rich yak ob'ekt tsyvilnykh prav: zakonodavcha model pravovoho rezhymu ta doktrynalni tendentsii [Digital thing as an object of civil rights: legislative model of the legal regime and doctrinal trends]. *Tsyvilistychna platforma* [Civilistic Platform], 1(4), 6–18. <https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-6-18>[in Ukrainian].
9. Zozuliak, O. I., & Maksymiv, L. M. (2024). Tsyfrovi rechi yak obiekty tsyvilnykh prav: onovleni pidkhody rehuliuвання [Digital things as objects of civil rights: updated regulatory approaches]. *Pravo i suspilstvo* [Law and Society], (6), 40–47. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.6.7>[in Ukrainian].
10. Maidanyk, R. A. (2025). Tsyfrova rich yak maino ta yii oborotozdatnist [Digital thing as property and its transferability]. *Tsyvilistychna platforma* [Civilistic Platform], 1(4), 19–59. <https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-19-59>[in Ukrainian].
11. European Parliament and the Council. (2023, May 31). Regulation (EU) 2023/1114 on markets in crypto-assets. EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng>
12. European Parliament and the Council. (2019, May 20). Directive (EU) 2019/770 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services. EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/770/oj/eng>
13. Law Commission. (2024). Digital assets. <https://lawcom.gov.uk/project/digital-assets/>
14. UK Parliament. (2025). Property (Digital Assets etc) Act 2025. [legislation.gov.uk. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2025/29](https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2025/29)

Дата надходження: 19.03.2026

Дата прийняття до друку: 13.04.2026

Дата публікації: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY-NC 4.0

V. I. Yamkovyy, PhD in Law, Associate Professor
State University of Economics and Technology
Department of Law
16 Medychna St, Kryvyi Rih, 50005, Ukraine
e-mail: advokatvladyslav@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5662-7951>

V. V. Anzina, Second-year Undergraduate Student (Bachelor's Level)
State University of Economics and Technology
16 Medychna St, Kryvyi Rih, 50005, Ukraine
e-mail: anzina_vv_24049@duet.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-9881-5522>

CIVIL LEGAL REGIME OF DIGITAL THINGS: PROBLEMS OF DETERMINING THE LEGAL NATURE, CLASSIFICATION AND PROTECTION OF RIGHTS

Summary

The article is devoted to a comprehensive study of the legal nature of digital things as a new category of objects of civil rights introduced into the Civil Code of Ukraine. The relevance of the research is determined by the rapid digitalization of social relations, which has led to the emergence of digital things as digital goods existing exclusively in the electronic environment and possessing economic value. This development contributes to the transformation of classical concepts of property and ownership and necessitates the formation of an adequate legal regime for their circulation and protection.

The purpose of the article is to determine the legal nature of digital things, to develop their functional classification, and to formulate approaches to the civil law protection of rights to such objects.

The authors draw attention to the problematic nature of the legislative construction of a digital thing, which combines a presumption of the application of rules on things with the possibility of deviation depending on the nature of a specific object. It is established that a uniform perception of digital things is unacceptable given their diverse economic nature, modes of existence, and mechanisms of control. The article analyzes the correlation between the categories of “digital thing,” “digital content,” and “virtual asset,” and identifies the fragmentation of the current legislation, which complicates law enforcement.

Based on doctrinal approaches and legislative provisions, a functional classification of digital things into registry-based, platform-based, and derivative is proposed. It is substantiated that such differentiation has practical significance, as it enables the determination of appropriate civil law remedies depending on the nature of the object — from establishing control over technical means of access to the application of contractual and tort mechanisms. Particular attention is paid to the peculiarities of evidence in disputes concerning digital assets, where technological identifiers and digital traces play a crucial role.

It is concluded that a digital thing constitutes a category encompassing objects of different legal nature, and that effective protection of rights to such objects is possible only through the combination of general remedies with a differentiated approach, the harmonization of legislative definitions, and the development of standards of proof in civil proceedings.

Keywords: digitalization, digital things, virtual assets, cryptocurrency, token, digital content, ownership, remedies, process of proof.